

Крук (переклад В. Гречки)

Едгар Аллан По

(переклад з англійської "The Raven" Едгара Алана По)

Якось півночі сумної я слабкий шукав в сувої
Знань химерних та цікавих, що не пам'ятають більш,
Я кивав, куняв я кволий, як роздався стук раптовий,
В двері хтось тихенько стукав, стукав тихо, наче миш.
"Гість то лиш" прошепотів я, "стукає неначе миш -
Гість то і нікого більш."

О мій розум пам'ятає грудень хмурий, піч палає,
Тінь вугілля на підлозі, що згоріло тут раніш.
Мав на ранок я надію, що читаючи розвію
За Ліно́р всю безнадію - безнадію суму гірш -
За ім'ям її небесним, ангельських імен не гірш -
Тут яке не скажуть більш.

І шовків багрових кожний, шурхіт від завіс тривожний
Сповнював мене боязні, незнайомої раніш;
Щоб спинити дрож нервову, став повторювати знову:
"Гість це проситься сумує, стукає, неначе миш -
Запізнілий гість сумує, стукає, неначе миш -
Це лише й нічого більш."

Духом я зміцнів відчутно, та сказав було щоб чутно:
"Пан чи пані, Ви пробачте, Ви пробачте прошу лиш...
Дійсно я дрімав напевно, думав хтось у сні, даремно...
Ледь помітно в двері стукав, стукав, як скребеться миш."
Двері відчинив непевний, то людина, а чи миш -
Темінь там й нічого більш.

В темінь глибоко вдивлявся, боязливо дивувався,
Марив мріями такими, що ніхто не мав раніш;
Та була незламна тиша й темінь тиші мовчазніша,
Лиш єдине прозвучало: я "Ліно́р", - промовив лиш!
І "Ліно́р" - мій шепіт тихий, повернувся луною лиш!
Він лише й нічого більш.

В дім коли я повертався, всім нутром я розпалався,
Незабаром чую знову стук сильніший, ніж раніш.
"Ну, авжеж" кажу собі я, "ну авжеж, то вітер віяв;
Ти лише зараз поглянеш й таємницю дослідити -
Серце ти вгамуєш лиш й таємницю дослідити -
Вітер то й нічого більш!"

Я відкрив вікно і бачу, як поважний гість неначе
Входить, в нього крук величний з тих, що вже немає більш
Він нітрохи не вклонився, не вітався, не спинився;
Наче цар, хазяйновито над дверима всівся лиш -
Всівся він на бюст Паллади, сів понад дверима лиш -
Всівся і нічого більш.

Потім чорна птаха мила сміхом сум мій замінила,
Надто вже була серйозна і суворіша ще більш,
"Поголився хоч ти друже" я кажу "нам небайдужий
Крук, що з берегу Нічного, давній чи старий скоріш,
Лорд мій з берегу Плутона, ти назви себе скоріш!"
Мовив крук: "Ніколи більш."

Здивувався я немало, як це чітко прозвучало,
Хоч і сенсу трохи мало - недоречно трохи більш;
Бо зі мною будьте згодні, не жило ще до сьогодні
Тих, хто бачив над дверима звіра чи пташину лиш -
На своїй скульптурі б вгледів звіра чи пташину лиш
З іменем "Ніколи більш".

Круку втім, було самотньо, каркнув з бюсту безтурботно
Тільки ту єдину фразу, наче вже нема ясніш.
Слів надалі вже не чулось - пір'я навіть не стріпнулось -
Поки я шептав, що "Друзі відлетіли вже раніш -
Завтра й він мене покине, як надії ще раніш."
Крук сказав: "Ніколи більш."

Вражений, як тиш зламала репліка, що пролунала,
"Звісно" мовив я, "цю фразу, що одна у нього лиш
Вивчити була нагода, бо співав його господар
Про тягар нудьги сумної, з тих пісень, або скоріш -
Панахиди по надії, скинути тягар скоріш
"Назавжди - ніколи більш."

Все ще крук в оману вводить, в сміх мій сум весь переводить,
Ставлю перед ним я крісло, мудрувати щоб зручніш;
Потім грузну в оксамиті, й думи думаю розмиті,
Хто він, хмурий і зловісний птах, що темряви темніш -
Що мені сказати хоче крук, що темряви темніш
Кажучи "Ніколи більш"?

Так, гадаючи сиділось й говорити не хотілось
Пташці в очі, що пекли вже в груди полум'я не гірш;
Цим та іншим переймався, головою опирався
На подушку з оксамиту, де була Вона раніш,
Де її на оксамиті вже не буде як раніш,
Від тепер - ніколи більш!

Тут повітря загустіло, мов невидимим кадилом
Янгол поводив навколо, й навкруги розлив він тиш.
Крикнув я: "Невдахо! Бог твій передав тобі цей спокій,
Спокій від Лінор утрати, зілля пий і сум облиш!
Зілля забуття ти випий й згадку за Лінор облиш!"
Мовив крук: "Ніколи більш."

"Вісник!" крикнув "зла прояво! Вісник - птах, а чи диявол!
Чи тебе прислав Спокусник, чи пригнала буря лиш,
В край спустілий, втім безстрашний, де живу я бідолашний -
У будинку жахом повнім - правду ти мені скажи ж -
Є ж бальзам у Гілеаді? Є? - скажи мені, скажи ж!"
Мовив крук: "Ніколи більш."

"Вісник!" крикнув "зла прояво! Вісник - птах, а чи диявол!
Присягнися Небесами - Богом прошу, знаєш ти ж -
Розкажи душі у щемі, що в далекому Едемі
Діву ту вона обійме, що Лінор звалась раніш -
Діву світлу ту пригорне, що Лінор звалась раніш."
Мовив крук: "Ніколи більш."

"Демон, пташко, хай ця фраза - стане за дороговказа!
І тебе назавжди верне у нічну Плутона тиш!
Чорних пер не хочу бачить - згадку про обман це значить!
Бюст покинь понад дверима, в самоті мене залиш!
Вийми з грудей дзьоб кривавий, згинь з очей, мене залиш!"
Мовив крук: "Ніколи більш."

Тільки крук сидів недвижно, дивовижно, дивовижно...
На Паллади бюсті тихо він сидів – дивився лиш...
Тільки очі демонічним жевріли вогнем предвічним...
Тільки лампа відкидала тінь його як і раніш...
Тільки вже з тієї тіні я не вийду як раніш...
Не здіймусь – ніколи більш!

Переклад Віталія Гречки